

PRATARMĖ

Jau antri metai, kai skaitytojus pasiekia „LKMA Metraščio“ suporintas tomas – 31 ir 31B. Šiame, 31 tome vėl spausdinami straipsniai, kurie neatitiko Bažnyčios istorijos studijų antrajam tomui, t. y. LKMA Metraščio 31B tomui, atrinktų temų. Kartu tai tęsinys išėivijoje Antano Liuimos, SJ, 1965 metais pradėtos „LKMA Metraščio“ leidimo tradicijos: „Vos tik atkūrus Akademią [išėivijoje], pasigirdo balsų, raginančių suorganizuoti leidinį, kuriame būtų galima skelbti ir ilgesnes mokslinio pobūdžio studijas. <...> Ne visos studijos – ar tai dėl specialaus mokslinio pobūdžio, ar dėl ilgumo – gali <...> surasti vietą mūsų kultūriniuose žurnaluose, periodinėje spaudoje <...> Redaktoriai turi žiūrėti, kad jie būtų aktualūs, kad atitiktų žurnalo pobūdį, paskirtį ir skaitytojų nusiteikimus. „Metraštis“ gi nuo tų visų varžtų ir nuo bet kokios „Prokrusto lovos“ atsikako.

<...> [Metraštyje] bus spausdinamos studijos iš visų mokslo sričių, paruoštos ne pagal užsakymą, bet kilusios savaimė iš mokslinio nusiteikimo.

<...> Vienintelė paliekama sąlyga – aukštas mokslinis studijos lygis“ (LKMA Metraščio I tomo prakalba).

Manome, kad šiandieninėje Lietuvoje ši „sena“, praeitimi dvelkianti tradicija tam tikru požiūriu tebėra aktuali, ypač kai katalikiškų pažiūrų mokslininkai, arba ir, taikliai Kęstučio Girniaus apibūdinimu, apskritai katalikai, laikomi „antrarūšiais piliečiais Marijos žemėje“, neturinčiais teisės tiek politikoje, tiek visoje visuomeninėje kultūrinėje veikloje, moksliniuose tyrinėjimuose vadovautis savo tvirtais įsitikinimais, skirtingai nei kitų, pavyzdžiui, ateistinių, liberalių pažiūrų piliečiai (plg.: K. Girnius, Antrarūšiai piliečiai Marijos žemėje. *www.Delfi.lt*, 2008 m. birželio 30 d. 10.02).

Taigi šiame „Metraščio“ tome publikuojamos mokslinės studijos apie katalikų visuomeninę ir politinę raišką įvairiose mūsų praeities situacijose. Tai Algimanto Katiliaus, Reginos Laukaitytės straipsniai apie prieš 65-erius metus mirusio Telšių vyskupo Justino Staugaičio visuomeninę ir politinę veiklą, Ievos Šenavičienės „intriguojanti“ publikacija apie katalikų dvasininkijos politinius incidentus, pasireiškusius 1863 metų sukilimo išvakarėse. Publikuojama LKMA kartu su Krokuvos Jogailos universitetu suorganizuotos konferencijos, skirtos tarpukario Vilniaus lenkiškojo Stepono Batoro universiteto rektoriaus Marijano Ddziechowskio mokslinio ir idėjinio palikimo nagrinėjimui ir aktualizacijai, medžiaga. Manome, kad ši konferencija buvo drąsus žingsnis LKMA veikloje, iškėlęs iš užmaršties tarpukario Vilniaus lenkų visuomenėje buvusį „balta varna“, t. y. nedalyvavusį prieš Vilniaus vyskupą palaimintąjį Jurgį Matulaitį rengtose akcijose, vieną iš to mažo skaičiaus lenkų inteligentų, kurie su Palaimintuoju palaikė santykius. Tai jam, Marijanui Ddziechowskiui, arkivyskupas Jurgis, 1925 m. pasitraukęs iš Vilniaus vyskupo sosto, rašė: „Labai gerbiamas ir brangus <...> Vienas Dievas žino, kiek aš jaučiau ir jaučiu dėkingumo gerbiamam profesoriui. Tiek buvau visų apšauktas, tiek mane purvais drabstė, boikotavo, o Tamsta, to viso neatsižvelgdamas, norėjai prisiartinti prie manęs ir tiek parodei man palankumo ir širdies“ (Arkivyskupas Jurgis Matulevičius, *Marijampolė*, 1933, p. 223).

Visai kitos srities – biochemijos ir bioetikos – problemas pristato LKMA akademikė

Sofija Kanopkaitė su bendraautorėmis dr. Virginija Bukelskiene ir dr. Julija Razumiene straipsnyje „Pirmieji žingsniai nuo organizmo link ląstelės“. Autorės apžvelgia ilgą mokslo apie gyvybę – nuo ląstelės link moralės – pažinimo kelią. Autorių tikslas – parodyti, kaip žmonija siekė atskleisti savo egzistencijos esmę, kokius biologinius įrankius yra įvaldžiusi ir kokios dėl to kyla grėsmės.

Atiduodami į skaitytojų rankas ši „LKMA Metraščio“ tomą, tikimės, kad jis bus naudingas visiems, kurie nešališkai, be išankstinio ideologinio nusistatymo nagrinėja mūsų visuomenės praeities ir dabarties problemas, stengiasi suprasti bendrapiliečių katalikų požiūrį į jas.

Redakcinė kolegija